

1575380

ВАЛЕРІЙ ЗЛИВКОВ

СВІТЛАНА ЛУКОМСЬКА

НАТАЛЯ ЄВДОКИМОВА

СВІТЛАНА ЛІПІНСЬКА

ДІТИ І ВІЙНА

МОНОГРАФІЯ

Монографію присвячено аналізу сучасних зарубіжних і вітчизняних теоретико-методичних підходів та практичних рекомендацій щодо психологічної допомоги дітям війни. Охарактеризовано особливості психологічної допомоги дітям війни у соціокультурному контексті; охарактеризовано психологічні реакції дітей під час війни, зокрема ПТСР, реакції горювання та травмівної втрати; визначено ключові напрямки організації психологічної підтримки дітей під час війни, зокрема у контексті родини, освітніх закладів та волонтерських організацій, окреслено вітчизняні напрацювання у даній галузі; обґрунтовано теоретичні засади та принципи практичної реалізації психокорекційних занять з дітьми та підлітками, постраждалими від війни. Монографія може бути корисною психологам-науковцям, практичним психологам, педагогам, соціальним працівникам, психотерапевтам, всім, хто цікавиться психологічною допомогою дітям, постраждалим від війни.

ЗМІСТ

СЛОВО ДО ЧИТАЧА	4
ПЕРЕДМОВА	5
РОЗДІЛ 1. ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ДІТЯМ ВІЙНИ У СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ КОНТЕКСТІ (Валерій Зликов)	9
Російсько-українські війни: історія та сьогодення	9
Жінки та діти як найбільш вразливі соціальні групи під час військових конфліктів	18
Поняття трансгенераційної та колективної травми у соціокультурних реаліях сучасної війни	20
Психолог під час війни	33
РОЗДІЛ 2. ПСИХОЛОГІЧНІ РЕАКЦІЇ ДІТЕЙ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ (Наталія Євдокимова)	35
Класифікація травмівних реакцій під час війни	35
Розлади, зумовлені стресом у Міжнародній класифікації хвороб-11	49
Психологія дитячого горювання під час війни	54
Біженство. Психологічні реакції дітей-біженців	66
Моральний і когнітивний розвиток дітей та підлітків під час війни	71
РОЗДІЛ 3. ПСИХОСОЦІАЛЬНА ДОПОМОГА ДІТЯМ ВІЙНИ: СВІТОВИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД (Світлана Лукомська)	74
Особливості психосоціальної допомоги дітям під час війни	74
Діти, народжені війною	77
Ресурси для відновлення дітей війни	89
Психологічна допомога дітям при переживанні горя та втрати	105
Самогубство близької людини під час війни. Психологічна підтримка дітей	110
Травмівний стрес внутрішньо переміщених осіб російсько-української війни: досвід роботи українських психологів	116
Особливості організації освітнього процесу під час війни	118
Програми психосоціальної підтримки дітей війни	126
Травми війни у наративах дітей та підлітків	132
Записки волонтера або історії з бомбосховищ	152
РОЗДІЛ 4. ПСИХОКОРЕКЦІЙНІ ЗАНЯТТЯ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ (Світлана Ліпінська)	165
Помилки, які найчастіше роблять дорослі в спілкуванні з дітьми в складних питаннях	166
Як правильно говорити з дітьми про війну	172
Як говорити з дітьми та підлітками про смерть	174
Вправи щодо подолання стресу та вираження емоцій	185
ПІСЛЯМОВА	193
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	194
ДОДАТКИ	206
ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ	219